

ІНСТИТУТ ЛІТЕРАТУРИ ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

БІБЛІОТЕКА
СВІТОВОЇ
ЛІТЕРАТУРИ

Данте
АЛІГ'ЄРІ
■
БОЖЕСТВЕННА
КОМЕДІЯ
РАЙ

у перекладі Євгена Дроб'язка

LA DIVINA COMMEDIA
di Dante Alighieri
PARADISO

Ілюстрації Олександра Ройтбурда

Харків
«Фоліо»
2024

Пісня перша

Paradiso · Canto I

1] Одвічне сяєво того, хто водить
2] Світи по колах, славу підійма
3] Угору більше і додолу сходить.

4] У небі, що найбільш його сприйма,
5] Я був і бачив те, чого віддати
6] По воротті ні в кого слів нема.

7] Бо, летячи на те, що смів жадати,
8] Наш розум досяга таких глибів,
9] Звідкіль несила пам'яті вертати.

10] З красот святого царства я зробив
11] В умі своїм коштовностей зібрання,
12] Які нестимуть до вершин мій спів.

13] О добрий Аполлоне, увостанне
14] Ти душу оберни в посуд мені
15] І лавром увінчай її старання!

16] Задовольняв мене у давні дні
17] Один Парнасу верх, тепер же сміло
18] Обох благаю на діла трудні.

19] Ввійди мені у груди, щоб світило
20] Натхнення, як було, коли, благий,
21] Ти витяг з піхов Марсієве тіло.

22] О Божа доблесте, як подих твій
23] Примножить сили цим писанням бідним
24] З відбитків, знятих в пам'яті моїй,

25] Мене ти під своїм галуззям рідним
26] Побачиш і даси мені вінок,
27] Мене зробивши цього змісту гідним.

La gloria di colui che tutto move
per l'universo penetra, e risplende
in una parte più e meno altrove.

Nel ciel che più de la sua luce prende
fu' io, e vidi cose che ridire
né sa né può chi di là sù discende;

perché appressando sé al suo disire,
nostro intelletto si profonda tanto,
che dietro la memoria non può ire.

Veramente quant' io del regno santo
ne la mia mente potei far tesoro,
sarà ora materia del mio canto.

O buono Appollo, a l'ultimo lavoro
fammi del tuo valor sì fatto vaso,
come dimandi a dar l'amato alloro.

Infino a qui l'un giogo di Parnaso
assai mi fu; ma or con amendue
mè uopo intrar ne l'aringo rimaso.

Entra nel petto mio, e spira tue
sì come quando Marsia traesti
de la vagina de le membra sue.

O divina virtù, se mi ti presti
tanto che l'ombra del beato regno
segnata nel mio capo io manifesti,

vedra'mi al piè del tuo diletto legno
venire, e coronarmi de le foglie
che la materia e tu mi farai degno.

28] Так рідко, батьку, листя рвуть з гілок
29] На шану цезаря або поета
30] (Одна з людських ганебних помилок!),

31] Що радісна була б для Дельф прикмета,
32] Якби людина в затінок зайшла
33] Пенейського гіллястого намета.

34] Великий племінь іскра дасть мала;
35] Хтось після мене ліпшими піснями
36] Вблагає Кірру, щоб відповіла.

37] До смертних сходить через різні брами
38] Лампада світу; в тій, де заплелись
39] Чотири обводи трьома хрестами,

40] Гарнішає на всю небесну вись
41] Вона сама, й зоря її гарніша,
42] Щоб втиски в воску світовім вдалились.

43] І майже звідти день устав, темніша
44] Ніч стала в нас, збіліла вся кругом
45] Півкуля та, а ця була чорніша,

46] Коли я Беатріче вздрів: з чолом,
47] Ліворуч звернутим, вона зорила
48] На сонця лик, змагаючись з орлом.

49] І так, як другий промінь родить сила
50] Проміння першого, щоб той вертався,
51] Немов блукач, кому оселя мила, —

52] Той вчин її крізь погляд мій діставсь
53] До почуття мого й відбивсь у вчині, —
54] І в сонце довше я, ніж хто, вглядавсь.

Sì rade volte, padre, se ne coglie
per triünfare o cesare o poeta,
colpa e vergogna de l'umane voglie,

che parturir letizia in su la lieta
delfica deità dovria la fronda
peneia, quando alcun di sé aseta.

Poca favilla gran fiamma seconda:
forse di retro a me con miglior voci
si pregherà perché Cirra risponda.

Surge ai mortali per diverse foci
la lucerna del mondo; ma da quella
che quattro cerchi giugne con tre croci,

con miglior corso e con migliore stella
esce congiunta, e la mondana cera
più a suo modo tempera e suggella.

Fatto avea di là mane e di qua sera
tal foce, e quasi tutto era là bianco
quello emisperio, e l'altra parte nera,

quando Beatrice in sul sinistro fianco
vidi rivolta e riguardar nel sole:
aguglia sì non li s'affisse unquanco.

E sì come secondo raggio suole
uscir del primo e risalire in suso,
pur come pelegrin che tornar vuole,

così de l'atto suo, per li occhi infuso
ne l'immagine mia, il mio si fece,
e fissi li occhi al sole oltre nostr' uso.

55] Багато з неприступного людині
56] Стає цілком приступним в місці тім,
57] Колись призначенім людській родині.

58] Недовго промінь я терпів, а втім,
59] Устиг помітити, що розсипався
60] Навколо жар, як в горні вогнянім.

61] Враз видалось, що день до дня додався,
62] Мов другим сонцем в небі на весь шир
63] Одразу Всемогутній розсіявся.

64] То Беатріче свій втопила зір
65] У віковічний повіз, я ж дивився
66] На неї лиш, забувши про ефір.

67] І, дивлячись, я тим в душі зробився,
68] Ким Главк зробивсь, коли його трава
69] Зробила богом, як її наївся.

70] Цього онадлюдинення в слова
71] Не вкласти. Приклад цей доступний зорам,
72] А сутність явить благодать жива.

73] Якби лишавсь я тим, який був твором
74] Твоїм, любове, що весь світ ведеш,
75] Ти піднесла б мене ясним простором!

76] Коли той рух, що колесу даєш,
77] Мою увагу привернув до нього,
78] Бо в нім гармонію і лад ти ллєш,

79] Такі простори з сонця огняного
80] Спахнули, що ні дощ, ні всі річки
81] Не налили б водоймища такого.

Molto è licito là, che qui non lece
a le nostre virtù, mercé del loco
fatto per proprio de l'umana spece.

Io nol sofferarsi molto, né sì poco,
ch'io nol vedessi sfavillar dintorno,
com' ferro che bogliente esce del foco;

e di sùbito parve giorno a giorno
essere aggiunto, come quei che puote
avesse il ciel d'un altro sole addorno.

Beatrice tutta ne l'etterne rote
fissa con li occhi stava; e io in lei
le luci fissi, di là sù rimote.

Nel suo aspetto tal dentro mi fei,
qual si fé Glauco nel gustar de l'erba
che 'l fé consorto in mar de li altri dèi.

Trasumanar significar per verba
non si poria; però l'essempro basti
a cui esperienza grazia serba.

S'i' era sol di me quel che creasti
novellamente, amor che 'l ciel governi,
tu 'l sai, che col tuo lume mi levasti.

Quando la rota che tu sempiterni
desiderato, a sé mi fece atteso
con l'armonia che temperi e discerni,

parvemi tanto allor del cielo acceso
de la fiamma del sol, che pioggia o fiume
lago non fece alcun tanto disteso.

82] Нові ці звуки, цей огонь близький
83] Мені жаги до знань встромили жала,
84] Що досі пал не був такий різкий.

85] Мене, як сам я, знавши, побажала
86] Вона мій ум звільнить од дум хитких,
87] Уста розкрила й запитань не ждала,

88] А почала: «Під тягарем важких
89] Ти помилок того не споглядаєш,
90] Що споглядав би, якби збувся їх,

91] Бо вже не на землі ти, як гадаєш,
92] І полиск блискавок, що вниз майнув,
93] Не так летить, як вгору ти злітаєш».

94] І тільки знищений мій сумнів був
95] Коротким словом ласки та щедроти,
96] Коли нову непевність я відчув

97] І мовив: «З мене ти зняла турботи,
98] Та ще нова турбота виника:
99] Як я лечу над ці легкі істоти?»

100] Вона ж, сердечна й розумом тонка,
101] На мене глянула з зітханням гожим,
102] Як мати на цікавого синка,

103] І почала: «Тобі ми допоможем,
104] Все має лад, і формою він є,
105] Яка весь світ на Бога робить схожим.

106] Створінням вищим видний тут стає
107] Слід сили вічної, закон якої
108] Нагадувало слово вже моє.

La novità del suono e 'l grande lume
di lor cagion m'accesero un disio
mai non sentito di cotanto acume.

Ond' ella, che vedea me sì com' io,
a quïetarmi l'animo commosso,
pria ch'io a dimandar, la bocca aprio

e cominciò: «Tu stesso ti fai grosso
col falso imaginar, sì che non vedi
ciò che vedresti se l'avessi scosso.

Tu non se' in terra, sì come tu credi;
ma folgore, fuggendo il proprio sito,
non corse come tu ch'ad esso riedi».

S'io fui del primo dubbio disvestito
per le sorrisse parolette brevi,
dentro ad un nuovo più fu' inretito

e dissi: «Già contento requïevi
di grande ammirazion; ma ora ammiro
com' io trascenda questi corpi levi».

Ond' ella, appresso d'un pio sospiro,
li occhi drizzò ver' me con quel sembante
che madre fa sovra figlio deliro,

e cominciò: «Le cose tutte quante
hanno ordine tra loro, e questo è forma
che l'universo a Dio fa simigliante.

Qui veggion l'alte creature l'orma
de l'eterno valore, il qual è fine
al quale è fatta la toccata norma.

109] У цьому ладі — різновидні строї
110] В природі, нахили і почуття,
111] Й далекі, й ближчі від мети ясної,

112] Великим морем вашого буття
113] Пливуть кудись, а їх стежки спрямляє
114] Той порив, наданий на все життя.

115] Він полум'я на місяць посилає,
116] Він в серці смертному — двигун основ,
117] Він в ціле землю з'єднає й скріпляє.

118] І лук цей всіх вражає знов і знов —
119] Не тільки безрозсудливі створіння,
120] А й ті, в яких є розум і любов.

121] Своїм тримає словом провидіння
122] Незрушну твердь, яка вбирає ту,
123] Що зазнає найшвидшого кружіння.

124] А нині нас помчала в вись свята
125] Потужна тятива, яка керує
126] Всім тим, що кида в радісну мету.

127] Це ж правда, що, як форма не пасує
128] До заповітних намірів митця,
129] Яких глуха матерія не чує, —

130] То й утвір збочує тоді з правця,
131] Бо, хоч прямує він до блага, мари
132] Зведуть його й до іншого кінця

133] (Отак ти можеш бачить, як із хмари
134] Йде вниз вогонь) і просто на загин,
135] Коли його облудні зваблять чари.

Ne l'ordine ch'io dico sono accline
tutte nature, per diverse sorti,
più al principio loro e men vicine;

onde si muovono a diversi porti
per lo gran mar de l'essere, e ciascuna
con istinto a lei dato che la porti.

Questi ne porta il foco inver' la luna;
questi ne' cor mortali è permotore;
questi la terra in sé stringe e aduna;

né pur le creature che son fore
d'intelligenza quest' arco saetta,
ma quelle c'hanno intelletto e amore.

La provedenza, che cotanto assetta,
del suo lume fa 'l ciel sempre quiëto
nel qual si volge quel c'ha maggior fretta;

e ora lì, come a sito decreto,
cen porta la virtù di quella corda
che ciò che scocca drizza in segno lieto.

Vero è che, come forma non s'accorda
molte fiata a l'intenzion de l'arte,
perch' a risponder la materia è sorda,

così da questo corso si diparte
talor la creatura, c'ha podere
di piegar, così pinta, in altra parte;

e sì come veder si può cadere
foco di nube, sì l'impeto primo
l'atterra torto da falso piacere.

136] То з того, що ти сходиш до вершин,
137] Не більш дивуй, ніж бачивши, як води
138] Біжать із високості до низин.

139] Було б у дивину — без перешкоди
140] Тобі спинитися побіля дна,
141] Як полум'ю згасати без свободи».

142] Й звела у небо погляд свій вона.

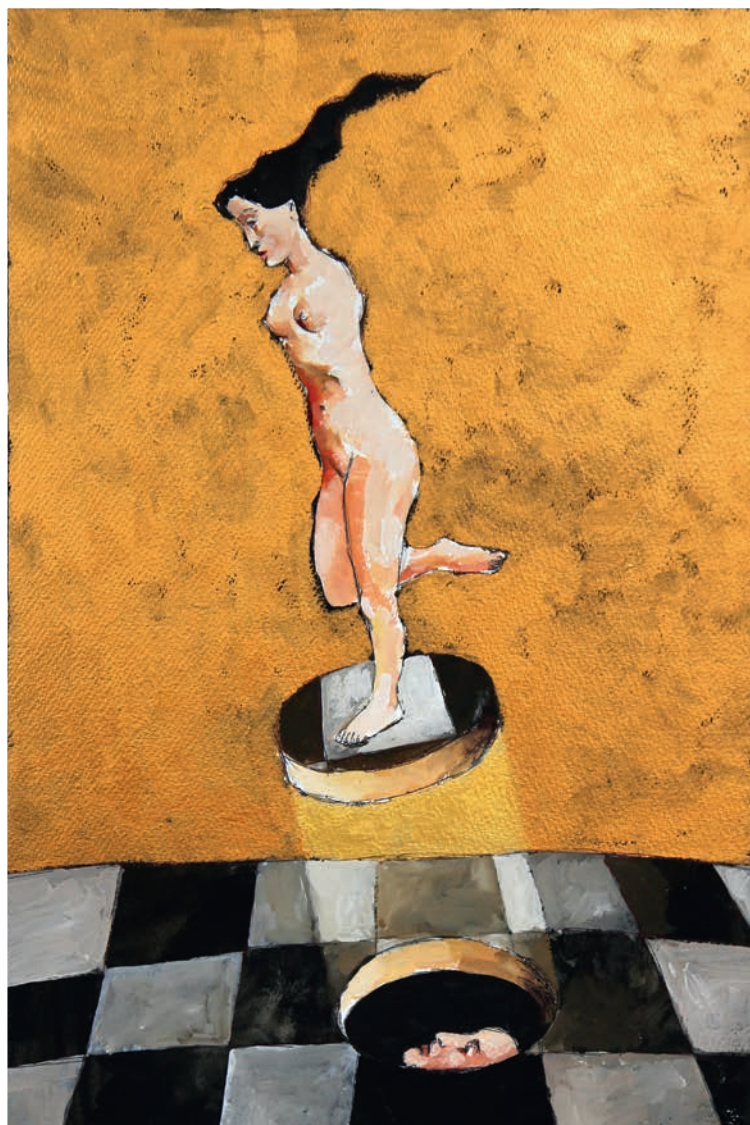

Non dei più ammirar, se bene stimo,
lo tuo salir, se non come d'un rivo
se d'alto monte scende giuso ad imo.

Maraviglia sarebbe in te se, privo
d'impedimento, giù ti fossi assiso,
com' a terra quiete in foco vivo».

Quinci rivolse inver' lo cielo il viso.

ЗМІСТ

Пісня перша Paradiso · Canto I	5
Пісня друга Paradiso · Canto II.....	19
Пісня третя Paradiso · Canto III	33
Пісня четверта Paradiso · Canto IV	45
Пісня п'ята Paradiso · Canto V.....	59
Пісня шоста Paradiso · Canto VI.....	73
Пісня сьома Paradiso · Canto VII.....	87
Пісня восьма Paradiso · Canto VIII.....	101
Пісня дев'ята Paradiso · Canto IX	115
Пісня десята Paradiso · Canto X.....	129
Пісня одинадцята Paradiso · Canto XI	143

Пісня дванадцята	
Paradiso · Santo XII.....	157
Пісня тринадцята	
Paradiso · Santo XIII	171
Пісня чотирнадцята	
Paradiso · Santo XIV	185
Пісня п'ятнадцята	
Paradiso · Santo XV.....	199
Пісня шістнадцята	
Paradiso · Santo XVI	213
Пісня сімнадцята	
Paradiso · Santo XVII.....	227
Пісня вісімнадцята	
Paradiso · Santo XVIII	241
Пісня дев'ятнадцята	
Paradiso · Santo XIX	253
Пісня двадцята	
Paradiso · Santo XX.....	267
Пісня двадцять перша	
Paradiso · Santo XXI	281
Пісня двадцять друга	
Paradiso · Santo XXII.....	295
Пісня двадцять третя	
Paradiso · Santo XXIII	309

Пісня двадцять четверта	
Paradiso · Canto XXIV	323
Пісня двадцять п'ята	
Paradiso · Canto XXV	337
Пісня двадцять шоста	
Paradiso · Canto XXVI	351
Пісня двадцять сьома	
Paradiso · Canto XXVII.....	365
Пісня двадцять восьма	
Paradiso · Canto XXVIII	379
Пісня двадцять дев'ята	
Paradiso · Canto XXIX	393
Пісня тридцять	
Paradiso · Canto XXX.....	407
Пісня тридцять перша	
Paradiso · Canto XXXI	421
Пісня тридцять друга	
Paradiso · Canto XXXII.....	435
Пісня тридцять третя	
Paradiso · Canto XXXIII	449
Коментарі.....	462